

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Νεοελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία Γ' τάξης Γενικού Λυκείου

Σε συνέχεια της υπ. αριθμ. 134046/Δ2/06.10.2020 «Οδηγίες για τη διδασκαλία των μαθημάτων της Ελληνικής Γλώσσας, της Ιστορίας, των Λατινικών και της Φιλοσοφίας Ημερήσιου και Εσπερινού Γενικού Λυκείου για το σχολικό έτος 2020-2021» και για να διευκολυνθούν οι εκπαιδευτικοί περαιτέρω στο διδακτικό τους έργο, τίθενται υπόψη τους τα ακόλουθα:

Α. Άλλες ενδεικτικές εκφωνήσεις του θέματος του ερμηνευτικού σχολίου (Λογοτεχνία):

- Να διατυπώσετε το ερμηνευτικό σας σχόλιο για το ποίημα/αφήγημα κ.λπ.
- Να σχολιάσετε εκείνο το θέμα, από όσα θέτει το κείμενο, που κρίνετε ως το πιο σημαντικό. Ποια είναι η δική σας θέση;
- Λαμβάνοντας υπόψη σου τη μορφή και το περιεχόμενο της τελευταίας στροφής του ποιήματος, να σχολιάσεις τον ρόλο της σε σχέση με το όλο ποίημα.
- Μελετητές υποστηρίζουν ότι το «Θεσσαλονίκη, Μέρες του 1969 μ.Χ.» είναι ποίημα που έχει πολιτικές διαστάσεις. Με ποια στοιχεία του κειμένου μπορεί αυτό να τεκμηριωθεί; Ο σημερινός αναγνώστης θα προσλάβανε το κείμενο με τον ίδιο τρόπο;
- «Θεσσαλονίκη, Μέρες του 1969 μ.Χ.»: Οι στίχοι 15 και 17 που είναι μέσα σε παύλες, ποια βαρύτητα έχουν, κατά τη γνώμη σας, στο θέμα του ποιήματος; Κατά πόσο αυτό το θέμα είναι επίκαιρο για σας;

Β. Ενδεικτικά Κριτήρια Αξιολόγησης για τη Νεοελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία Γ' τάξης Γενικού Λυκείου

Κριτήριο αξιολόγησης 1

Κείμενο 1

Το κείμενο που ακολουθεί είναι διασκευή άρθρου γνώμης, το οποίο δημοσιεύτηκε στον ημερήσιο τύπο, σχετικά με τον ρόλο της παιδείας στη σύγχρονη κοινωνία.

Άποψη: Παιδεία, κοινωνία και ανάπτυξη!

Η παιδεία και η εκπαίδευση είναι ο τομέας στον οποίο η Ελλάδα παρουσιάζει ένα από τα σημαντικότερα ελλείμματα συγκριτικά με τις άλλες προηγμένες χώρες της Ευρώπης και αυτό δεν μπορεί κανείς να το υποβαθμίσει, με τον οποιοδήποτε τρόπο, ότι είδους ιδεοληψία και να κουβαλάει πάνω του. Η παιδεία είναι προτεραιότητα επιβίωσης, πλέον, για τον τόπο μας και ως τέτοια επιβάλλεται να την αξιολογήσει και να την αναβαθμίσει, επειγόντως μάλιστα, το σύνολο της κοινωνίας. Η παιδεία σήμερα είναι ένα πολύ σημαντικό οικονομικό θέμα, αλλά και ένα μείζον κοινωνικό ζήτημα για την ταλαιπωρημένη από τη δεκαετή κρίση Ελλάδα.

Η παιδεία, πράγματι, είναι ένα κολοσσιαίας σημασίας ζητούμενο για την ελληνική κοινωνία και το μέλλον της νέας γενιάς, καθώς αποτελεί το βασικό μοτέρ εξέλιξης της κοινωνικής δομής, των επιστημών και του πολιτισμού. Παράλληλα είναι εργαλείο βασικό για την αναβάθμιση της οικονομίας και της τεχνολογίας. Η παιδεία, μαζί με την ελευθερία και τη δημοκρατία, έννοιες αναπόσπαστες άλλωστε και μεταξύ τους ανατροφοδοτούμενες, αποτελούν το ύψιστο δημόσιο αγαθό στον σύγχρονο κόσμο. Η πρόσβαση στην παιδεία αφορά ή πρέπει να αφορά όλες σχεδόν τις κοινωνικές ομάδες και αυτή ήταν η επιτυχία του

μεταπολεμικού συστήματος της Δύσης. Η περίφημη μεσαία τάξη, η οποία λειτούργησε όντως ως η ραχοκοκαλιά του μεταπολεμικού μοντέλου, ήταν το αποτέλεσμα αυτής της ευρύτερης πρόσβασης στην παιδεία γενικότερα και της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ειδικότερα.

Η παιδεία υπήρξε ο μεγάλος κοινωνικός αναβατήρας (και περισσότερο στις φτωχότερες χώρες σαν την Ελλάδα) και ο παράγοντας σύγκλισης ισοδυνάμων ευκαιριών και δυνατοτήτων, πεμπτούσια δηλαδή της δημοκρατίας σε κάθε πολιτισμένη και ανεπτυγμένη κοινωνία. Τα χρόνια της κρίσης, όμως, στην Ελλάδα αυτός ο εξαιρετικός μηχανισμός σχεδόν κονιορτοποιήθηκε. Η έλλειψη συγκρότησης και στόχων με γνώμονα την παιδεία, οδήγησε γρήγορα στην περαιτέρω όξυνση των κοινωνικών ανισοτήτων. Σήμερα, τα περιθώρια που διαθέτουν αρκετές κοινωνικές ομάδες, για να σπουδάσουν τα παιδιά τους, είναι δραματικά συμπιεσμένα... Άρα; Η απόκτηση των γνώσεων, η ανάδειξη των δεξιοτήτων, η εκπαίδευση υψηλού επιπέδου, οι μεταπτυχιακές σπουδές και οι καλές δουλειές είναι στην Ελλάδα το αποκλειστικό προνόμιο των εύπορων οικογενειών;

Η νέα εποχή της ατελείωτης τεχνολογίας, της πλούσιας γνώσης, του καλά καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού και της ταχύτατης μετανάστευσης των πληροφοριών και των κεφαλαίων, διαμορφώνει οικονομίες πολύ υψηλής ανταγωνιστικότητας. Οι κοινωνίες που δεν θα μπορέσουν να ανταποκριθούν σε αυτήν την πρόκληση κινδυνεύουν να γκρεμιστούν (και ήδη υποχωρούν) από τη θέση που έχουν καταλάβει στο διεθνές σύστημα επί πολλές δεκαετίες. Πόσο μάλλον η Ελλάδα! Το αντίδοτο ασφαλώς είναι η παιδεία δυνατό επιπέδου, οι επενδύσεις σε ανθρώπινο δυναμικό και έρευνα. Από την ικανότητα των χωρών, στη δημιουργία νέων ανταγωνιστικών προϊόντων και υπηρεσιών διεθνούς ζήτησης, στη νέα τεχνολογία που μεταβάλλει τα κόστη και τους οικονομικούς κλάδους, θα κριθούν η ανάκαμψη των οικονομιών και η ανάπτυξη των κοινωνιών, για τις οποίες πολύς λόγος γίνεται πρωτίστως σήμερα στη χώρα μας. Είναι ο επόμενος κύκλος που θα κρίνει τη βιωσιμότητα και την προοπτική, το βιοτικό επίπεδο, τα εισοδήματα, τις θέσεις απασχόλησης, ιδίως για την Ελλάδα. Εάν πράγματι η χώρα μας θα καταφέρει κάποτε, δηλαδή, να βγει από την κρίση...

Γ. Κοτόφωλος, *Η Καθημερινή*, 11.06.2018

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί αναδημοσίευση σε ελληνική μετάφραση ειδησεογραφικού άρθρου (Το Βήμα - New York Times, 30/03/2012).

Πώς ένα ορφανό από το Νότιο Σουδάν σπουδάζει στο Γέιλ

Ο **Πολ Λόρεμ** ενσαρκώνει μια ωμή αλήθεια για τον κόσμο: το ταλέντο είναι παγκόσμιο αλλά οι ευκαιρίες όχι.

Ο 21χρονος Λόρεμ είναι ένα ορφανό από ένα χωριό του Νότιου Σουδάν που δεν έχει ηλεκτρισμό. Οι γονείς του δεν τον έστειλαν ποτέ σχολείο και μεγάλωσε χωρίς καθοδήγηση ενηλίκων σε ένα στρατόπεδο προσφύγων. Όμως σήμερα είναι πρωτοετής στο Πανεπιστήμιο Γέιλ. Είναι ενθαρρυντικό ότι ο Λόρεμ είχε τις λιγότερες πιθανότητες να πετύχει απ' οποιονδήποτε άλλον αλλά τα κατάφερε.

«Το ότι έγινα δεκτός στο Γέιλ οφείλεται σε καθαρή τύχη σε συνδυασμό με το ότι με βοήθησαν πολλοί άνθρωποι», μου είπε ο Λόρεμ στην πανεπιστημιούπολη του Γέιλ. «Έχω πολλούς φίλους που ενδεχομένως διαθέτουν σχεδόν τις ίδιες ικανότητες με μένα αλλά για λόγους που δεν καταλαβαίνω πραγματικά, δεν τα κατάφεραν. Αν εύχομαι κάτι, είναι να έχουν περισσότερες ευκαιρίες να μορφωθούν».

Η οικογένεια του Λόρεμ κατάγεται από γενιές κτηνοτρόφων του νοτιοανατολικού Σουδάν. Η περιοχή είναι απομονωμένη. Οι χωρικοί ζουν σε καλύβες με αχυρένιες σκεπές και δεν υπάρχει σχολείο ούτε ιατρείο. Ο κοντινότερος ασφαλτοστρωμένος δρόμος απέχει αρκετές μέρες περπάτημα.

Όταν ο Λόρεμ ήταν μικρός, ο εμφύλιος έφθασε στην περιοχή του και, στα 5 του, παραλίγο να πεθάνει από φυματίωση. Με την ελπίδα ότι θα έσωζαν την ζωή του, οι γονείς του τον εγκατέλειψαν σε στρατόπεδο προσφύγων στη βόρεια Κένυα. Αργότερα πέθαναν και τον Λόρεμ τον μεγάλωσαν άλλοι πρόσφυγες, μόνο λίγο μεγαλύτεροί του.

Αγόρια τα οποία μεγαλώνουν άλλα αγόρια μπορεί να μοιάζει σαν συνταγή για χάος. Κι όμως οι έφηβοι αυτοί ανάγκασαν τον Λόρεμ να πάει σχολείο, θεωρώντας την μόρφωση ως σκαλί για μια καλύτερη ζωή.

Η τάξη του ήταν ενίοτε 300 μαθητές που συναντιόνταν κάτω από ένα δέντρο και ο Λόρεμ δεν είχε δικά του τετράδια, μολύβια ή βιβλία. Έγραφε όμως στο χώμα. Οι φίλοι του πέθαιναν από τον πόλεμο, τις ασθένειες ή τους ληστές ενώ ο ίδιος καταβρόχθιζε τα βιβλία της μικροσκοπικής βιβλιοθήκης του στρατοπέδου προσφύγων.

Οι δάσκαλοί του ήταν περήφανοι γι' αυτόν και κανόνισαν να μεταφερθεί σε σχολείο της Κένυας για τις πρώτες τάξεις του γυμνασίου. Το πρόβλημα ήταν ότι οι εξετάσεις γίνονταν στα σουαχίλι, τα οποία δεν μιλούσε ο Λόρεμ. Όμως τον βοήθησαν οι συμμαθητές του και ο Λόρεμ πήρε τον δεύτερο μεγαλύτερο βαθμό σε ολόκληρη εκείνη την περιοχή της Κένυας.

Αυτό του χάρισε μια υποτροφία σε κορυφαίο σχολείο κοντά στο Ναϊρόμπι και μετά στη Νότια Αφρική. Ένα καλοκαίρι, στις διακοπές, ο Λόρεμ έκανε το μακρύ ταξίδι πίσω στο χωριό του και οδήγησε τον μικρότερο αδερφό και την αδερφή του στο στρατόπεδο προσφύγων για να μορφωθούν και αυτοί.

Ο Λόρεμ λατρεύει το Γέιλ, όμως τα βρήκε λίγο σκούρα εν μέρει γιατί τα αγγλικά είναι η πέμπτη του γλώσσα (μιλάει ντιντίνγκα, τοπόσα, αραβικά και σουαχίλι). Η συντριπτική πλειονότητα των παιδιών από φτωχές χώρες δεν απολαμβάνουν ποτέ τέτοιες ευκαιρίες.

Στη διάρκεια της συζήτησής μας στην ηρεμία του Γέιλ, ο Λόρεμ ξέσπασε σε κλάματα, όταν αναφέρθηκε σε εκείνους που τον βοήθησαν: στα αγόρια στο στρατόπεδο προσφύγων, στη γερμανίδα καλόγρια, την αδερφή Λουίζ Ραντλάιμερ, που τον περιέβαλε με αγάπη, στον οδηγό λεωφορείου που τον φιλοξένησε όσο αγωνιζόταν να βγάλει διαβατήριο, για να ταξιδέψει στο Γέιλ.

Η παιδεία είναι ο μεγαλύτερος επιταχυντής της ανθρώπινης δυναμικότητας. Γι' αυτό πρέπει να εργαστούμε όλοι, για να βοηθήσουμε όλους τους άλλους Πολ Λόρεμ εκεί έξω να ανεβούν στην κυλιόμενη σκάλα της μόρφωσης.

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Προφυλάξεις

Όταν βρέχει
δεν παίρνω ομπρέλα.
Το θεωρώ δειλία να προφυλάσσομαι
από το ξεκάθαρο.

Όταν δε βρέχει,
όσο και αν ευτυχεί ο ουρανός
όσο κι αν τον πιστεύω

ανοίγω την ομπρέλα μου
δεν είναι ξεκάθαρη
καιρική συνθήκη η ευτυχία.

ΘΕΜΑ Α

Να αποδώσετε συνοπτικά (70-80 λέξεις) τη σημασία της παιδείας για τον άνθρωπο και την κοινωνία, σύμφωνα με όσα υποστηρίζει ο συγγραφέας του Κειμένου 1.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Β

B1. Αν και τα δύο κείμενα (Κείμενο 1 και Κείμενο 2) ξεκινούν από διαφορετικές αφετηρίες και έχουν διαφορετική πρόθεση, εντούτοις συμφωνούν σε μια από τις σημαντικότερες λειτουργίες της παιδείας. Να παρουσιάσετε το σημείο σύγκλισης με αναφορές στα κείμενα (60-80 λέξεις).

Μονάδες 10

B2. «Έχω πολλούς φίλους που ενδεχομένως διαθέτουν σχεδόν τις ίδιες ικανότητες με μένα αλλά για λόγους που δεν καταλαβαίνω πραγματικά, δεν τα κατάφεραν.» Λαμβάνοντας υπόψη σας το κοινωνικό πλαίσιο, όπως αυτό αποτυπώνεται στο Κείμενο 2, ποιοι νομίζετε ότι είναι αυτοί οι λόγοι;

Μονάδες 15

B3. Ο συντάκτης του Κειμένου 1 επιλέγει να διατυπώσει την κατακλείδα της τρίτης παραγράφου ερωτηματικά: «Η απόκτηση των γνώσεων, η ανάδειξη των δεξιοτήτων, η εκπαίδευση υψηλού επιπέδου, οι μεταπτυχιακές σπουδές και οι καλές δουλειές θα είναι στην Ελλάδα το αποκλειστικό προνόμιο των εύπορων οικογενειών;»

α) Με ποιες διαπιστώσεις καταλήγει σε αυτή την κατακλείδα; (μονάδες 8)

β) Τι επιτυγχάνει ο συγγραφέας διατυπώνοντας την κατακλείδα με ερωτηματικό τρόπο; (μονάδες 7)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Γ

Στο Κείμενο 3 παρατηρούμε την ύπαρξη αντιθέσεων. Ποιες είναι αυτές και πώς, κατά τη γνώμη σας, σχετίζονται με την ψυχική κατάσταση του ποιητικού υποκειμένου; (100-150 λέξεις)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ

Είδος: Επιχειρηματολογικό άρθρο σε τοπική εφημερίδα, στο πλαίσιο αφιερώματος του τοπικού Τύπου στην Εκπαίδευση.

Ιδιότητα: Είστε μαθητής/μαθήτρια Γ' Λυκείου, από τον οποίο/την οποία ζητείται να εκφράσει τη γνώμη του/της, γιατί έχει άμεση εμπειρία της εκπαιδευτικής διαδικασίας στη χώρα μας.

Θέμα: Λαμβάνοντας υπόψη τα δύο μη λογοτεχνικά κείμενα που διαβάσατε αλλά και τις δικές σας εκπαιδευτικές εμπειρίες, ποιες είναι οι τρεις καίριες παρεμβάσεις που προτείνετε για τη βελτίωση της κατάστασης στην εκπαιδευτική πραγματικότητα της χώρας μας; Να τεκμηριώσετε τις προτάσεις σας σε ένα κείμενο 350 – 400 λέξεων.

Μονάδες 30